

յամուրդ մը կը շնորհէ դեռ Իսրայէլին: ու երբ, յարութենէն ետքը, իր աշակերտներէն իսպառ բաժնուելէ առաջ, կերպով մը կը ցուցնէ անոնց՝ իրենց առաքելական գործունէութեան ոլորտը: յստակօրէն տիեզերական սա խօսքին մէջ է որ կը խտացնէ իր մտածումը. «Գնացէք աշակերտեցէք դամհնայն հեթանոսս» (Մատթ. ԻԸ. 19): Փրկութեան գործը այս կերպով պէտք էր հիմնուէր և զարգանար. Իսրայէլի համար, և Իսրայէլով՝ բոլոր աշխարհի համար: Ազատարարութեան այս գործին առաջին պայմանն էր սակայն մարդուն հաշտութիւնը Աստուծոյ հետ (Ղուկ. Ա. 77). «զապիար՝ որ մեր առջև կը բանայ հարցին բոլորովին նոր մէկ երեսը»:

Յ. Պ.

ԾԱՌԵՐԸ ՍՈՒՐԲ ԳՐՈՑ ՄԷՋ

Թ.

ԼԻԲԱՆԱՆԻ ՄԱՅՐԻՆ

1. — Նկարագրութիւնը.

Մայրին կամ եղեւինը մինչև երեսուն մէդր բարձրութեամբ և տասներկու մէդր շքոպատով հոյակապ ծառ մըն է, բլրածե ու հսկայ: Իր ճիւղերը շքեղօրէն կը տարածուին հովահարի նման:

Ծանօթ են մայրիի երեք տեսակներ. Լիբանանի մայրին, որ կը զարգարէ Սիւրիոյ լեռները, Ասլասի մայրին՝ արծաթափայլ տերեւերով, որ կը գտնուի համանուն լեռներուն մէջ, և Դեղդուրայի մայրին կամ Աստուածներու անտառը, որ կ'աճի Թիպէզի մէջ:

Աստուծէ ամենէն նշանաւորն է Լիբանանի մայրին, որ ի հնումն, ըստ Դիոդոր Սիկիլիացիի, այդ երկրի փառքը կը կազմէր: Ներկայիս անոր քանի մը անտառակները միայն մնացած են, որոնցմէ ամենէն ծանօթն է Նահր-Քաղիշայի աղբիւրին քով գտնուածը՝ 1921 մէդր բարձր ծովի մակերևոյթէն: Այդ անտառակը 350-400 ծառերէ կը բաղկանայ, ու անոնցմէ գրեթէ տասը միայն իրենց հնութեամբ

մայրիներու նահապետը կը համարուին: Ամէն տարի Այլակերպութեան տօնին Մարտիններու պատրիարքը ուխտաւորներու խումրի մը հետ կ'երթայ հոն ու կը պատարագէ այդ բազմադարեան ծառերուն ներքեւ:

Սուրբ Դրոց համաձայն Լիբանանի մայրիները երկնաբերձ բարձրութիւն մը ունին: Եղեկիէլի մարգարէութեան մէջ Եզիպտոս կը համեմատուի Ասուրի կամ Ասորեստանի հետ, այս վերջինս ալ յաղթ մայրիի մը հետ:

«Որո՞ւ կը նմանիս դուն քու մեծութիւնովդ, Ահա Ասուրը որ կը նմանէր Լիբանանի մայրիին, Գեղեցիկ ոստերով, տերեւախիտ շառաւիղներով և բարձր հասակով,

Եւ մինչև ամպերը հասած էր իր զագաթը: Զուրբերը անցուցին ու անդունդները բարձրացուցին զայն,

Իր գետերը անոր շուրջը կը հոսէին, Ու իր վտակները զաշտին ծառերուն կը հասնէին.

Այս պատճառաւ իր հասակը վեր բարձրացաւ զաշտին բոլոր ծառերէն, Եւ բազմացան իր ոստերը Զուրբերու առատութեան,

Ու երկարեցան իր շառաւիղները:

Անոր ոստերուն վրայ երկինքի թռչունները իրենց բոյները կը շինէին,

Ու շառաւիղներուն տակ զաշտի զազանները կը ծնէին,

Ու իր հովանիին ներքեւ բազմաթիւ աղբեր կը բնակէին:

Գեղեցիկ էր ան իր մեծութեամբ ու իր ոստերուն երկարութեամբ,

Վասնզի անոր արմատները առատ Զուրբերու քով կը զօրանային:

Աստուծոյ զրախտին մայրիները չէին նմաներ անոր՝ իրենց գեղեցկութեամբ,

Սօսին ու միւս ծառերը չէին հաւասարեր անոր՝ իրենց ճիւղերուն առատութեամբ,

Ու եղեմի բոլոր ծառերուն նախանձը կը շարժէր ան» (Եղեկ. Ը. 3-9):

Սողոմոն բոլոր ծառերուն մասին խօսեցաւ «սկսեալ Լիբանանի մայրիէն մինչև զոպան՝ որ պատերու վրայ կը բուսնի» (Գ. Թագ. Դ. 33):

Սաղմոսները կը փառաբանեն մայրին իրեն թագաւորը Արեւելքի ծառերուն: Աստուծոյ ծառն է ան, որուն բարունակները ծածկած են լեռները (ՀԹ. 11): Աստուած տնկած է զայն (ՃԳ. 16), ու իր խօսքը կը փչրէ զայն՝ վեր ցտակեցնելով միեղջերուի ձագերուն նման (ԻԸ. 5-6): Մայրիները

պէտք է օրհնեն Տէրը՝ երկրի լեռներուն և բլուրներուն և պաղարեր ծառերուն հետ միասին (ՃԽԸ. 9)

2. — Մայրփայտի գործածութիւնը.

Իր տոկունութեան, փայլին, գեղեցիկ գոյնին, անուշ հոտին և չփառող յատկութեան համար ի հնումն շատ յարգի էր մայրփայտը կամ եղևնափայտը, ու կը գործածուէր հոյակապ շինութեանց մէջ (Բ. Թագ. Է. 7, Ա. Մնաց. ԺԷ. 6, Ես. Թ. 10, Երեմ. ԻԲ. 14): Եւրոպայի մայրիները չունին Արեւելքի մայրիներուն յատկութիւնը: Պլինիոս կ'ըսէ՝ թէ «անեղծանելի են Սիւրիոյ մայրիները» և կը հաստատէ՝ թէ անոնցմով շինուած էր Եփեսոսի Արտեմիս շատուածոհիւին տաճարը: Որտաիւր մարդկային անմահացած գործերը մայրիին կը նմանցնէ: Ու արդարեւ 2700 տարի յետոյ Նեմրուդի մէջ Ասորեստանի Թագաւորի մը պալատին պեղումներէն հանուած են մայրփայտէ գերաններ, զորս կարելի եղած է յղկել վերստին:

Փարթամ շինութեանց մէջ մայրփայտը կը գործածուէր ձեղունի գերաններու, զրան փեղկերու և որմագրուազներու համար (Երգ. Ա. 16, Ը. 9, Սոփ. Բ. 14): Դաւիթ Տիւրոսի Քիրամ Թագաւորէն Լիբանանի մայրիներ ընդունեցաւ ու անոնցմով պալատ մը շինեց (Ա. Մնաց. ԺԴ. 1, ԺԷ. 1, Բ. 3): Ապա անկէ մեծ քանակութեամբ պահեստի զրաւ՝ Տաճարի շինութեան յատկացուելու համար (Ա. Մնաց. ԻԲ. 4): Սողոմոնի ժամանակ Լիբանանի մայրին առատ էր երուսաղէմի մէջ ինչպէս մօլաթգէնին (Գ. Թագ. Ժ. 27, Բ. Մնաց. Ա. 15): Նորագոյն թագաւորը ինք ևս դիմած էր Քիրամին, որ լաստերու միջոցաւ այդ փայտէն զրկեց իրեն մինչև Յոպպէ (Գ. Թագ. Ե. 6, 9, Թ. 11, Բ. Մնաց. Բ. 11): Սողոմոն մայրփայտի զրուազներով ծածկեց Տաճարի ներքին որմերը: Անոր ձեղունն ալ միւսնոյն փայտէն շինուեցաւ, ինչպէս նաև Խնկոց Սեղանը ու գաւթին մէկ մասը (Գ. Թագ. Զ. Է.): Լիբանանի անտառի պալատին մէջ կային չորս կարգի վրայ քառասուն և հինգ սիւններ, որոնք իրական անտառի մը պատրանքը կու տային (Գ. Թագ. Է. 2, 3, 6, Լայլի): Անոր ներքին որմերն ալ նոյն տե-

սակ փայտէ զրուազներով ծածկուած էին:

Նոյնպէս ըրաւ Եզրաս՝ երկրորդ Տաճարին համար, և Մեծն Հերովդէս մայրփայտէ շինեց իր նորոգած Զորաբարելի Տաճարին տանիքները:

Բեւեռագիր արձանագրութիւնները կը յիշեցնեն յաճախ Լիբանանի «անուշահոտ» մայրին, զոր Նինուէի և Բաբելոնի Թագաւորները գործ դրած էին իբրեւ որմագրուազ և իբրեւ գերան իրենց տաճարներուն և պալատներուն համար: Եգիպտոսի մէջ նմանապէս մայրփայտը կը գործածուէր տաճարներու և պալատներու, նաւերու և զազաղներու շինութեան ատեն, ու անոր սղոցուկը կարևոր տեղ մը ունէր մոմիաներու պատրաստութեան մէջ:

3. — Նմանութիւններ.

Յովաթամի՝ ծառերու ծանօթ առակին մէջ, որոնք Թագաւոր մը ընտրելու գնացին, մեծերը ներկայացուած են Լիբանանի մայրիներով (Դատ. Թ. 15): Մայրին խորհրդանշանն է ուժի և զօրութեան: Իր գանդող աճումին և երկարակեցութեան ու իր մշտադաւար տերեւներուն պատճառաւ ան կը խորհրդանշէ նաև արդարը (Գ. Թագ. ԺԴ. 9, Ես. Լե. 2, Կ. 13): Երգ Երգոցի հարսը կը նմանի Լիբանանի մայրին (Ե. 15): Եսայի կը մարգարէանայ թէ Մեսիայի ժամանակ անապատը մայրիններով պիտի ծածկուի (ԽԱ. 19): Վերջապէս մայրին Եգիպտէի մարգարէութեան մէջ կը խորհրդանշէ Դաւիթի արքայական տունը. Աստուած անկէ ոստ մը (Մեսիան) պիտի կտրէ ու պիտի տնկէ բարձր լեռան մը վրայ, ու անիկա մեծ մայրի մը պիտի ըլլայ և պիտի կարենայ երկրի բոլոր ժողովուրդները պատսպարել իր հովանիին տակ (Եգեկ. ԺԸ. 22-23):

Ամփոփեց՝ Մ. Ե. Ն.